

CERCETĂRILE ARHEOLOGICE DIN ANUL 1979 DE LA BRANEȚ, JUD. OLT

de AUGUSTIN ULANICI

După o întrerupere de doi ani, în 1979 au fost reluate cercetările de la Braneț, jud. Olt. Cu acest prilej s-au practicat două șanțuri însumând o suprafață săpată de 102 m².

Stratigrafia constatată în anul 1979 concordă pe deplin cu cea care a fost stabilită în anii precedenți¹. Astfel, peste pământul galben-lutos, fără urme arheologice, se anrapune un strat de nel cenușiu-roșcat cu o grosime medie de 0,40 m, reprezentând prin vestigiile materiale cultura Coțofeni din perioada de tranziție la epoca bronzului. Succede un strat de pământ brun-cenușiu humos (cu o grosime medie de 0,45 m), cu elemente materiale specifice culturii Glina-Schneckenberg din perioada timpurie a epocii bronzului².

În cuprinsul ultimei depeneri au putut fi surprinse trei niveluri de locuire puse în evidență atât coloristic, cât și prin inventarul arheologic de tip Glina dispus pe orizontală alături de pietre de rfu grupate. Nivelul II de cultură se detașează mai ales printr-o locuință de suprafață (nr. 12). Din cele 12 locuințe de suprafață descoperite până în prezent la Braneț, 8 aparțin celui de al doilea nivel de locuire.

Solului brun-cenușiu humos îi urmează o depunere remaniată, suprapusă de humusul actual gros de circa 0,10 m.

Locuința nr. 12 (1979), destul de mare ca întindere, a putut fi determinată cu aproximație prin masa mare de chirpici prăbușită (mai ales) spre interiorul amenajării.

În mijloc se afla o vatră cu un diametru de 1 m și groasă de 0,10 m. Nivelul de călcare era marcat pe lângă vase întregi, unelte și cioburi, și de pietrele de rfu dispuse la orizontală.

Adăpostul a avut o formă rectangulară cu laturi de 4 m.

Pereții groși de circa 0,10 m au fost realizați din zidurile groase pomostite cu lut.

Materialul arheologic descoperit în locuință, cât și în pământul de umplutură cuprinde unelte din piatră, os și lut ars. În jural vetrei se aflau 3 pahare din lut ars, precum și fragmente ceramice și unelte.

Repertoriul uneltelor de piatră cuprinde unele din silax cafeniu (fig. 1/1-12). Dintra cele 12 piese se remarcă o lamă-fierăstrău, denticulată accentuat, cu rețușe ventro-dorsale și dorso-ventrale (fig. 1/1). Altele sînt gratoare cu partea activă convexă (fig. 1/2, 3, 5, 7, 9, 11).

Un fragment de teșor din granit negru, cu gaură de înmănășere, a fost inițial o piesă frumos finisată, lustruită cu grijă, (fig. 2/1), avîndu-și similitudini mai ales în așezarea de la Cuciulata-Pleșița Pietroasă.³

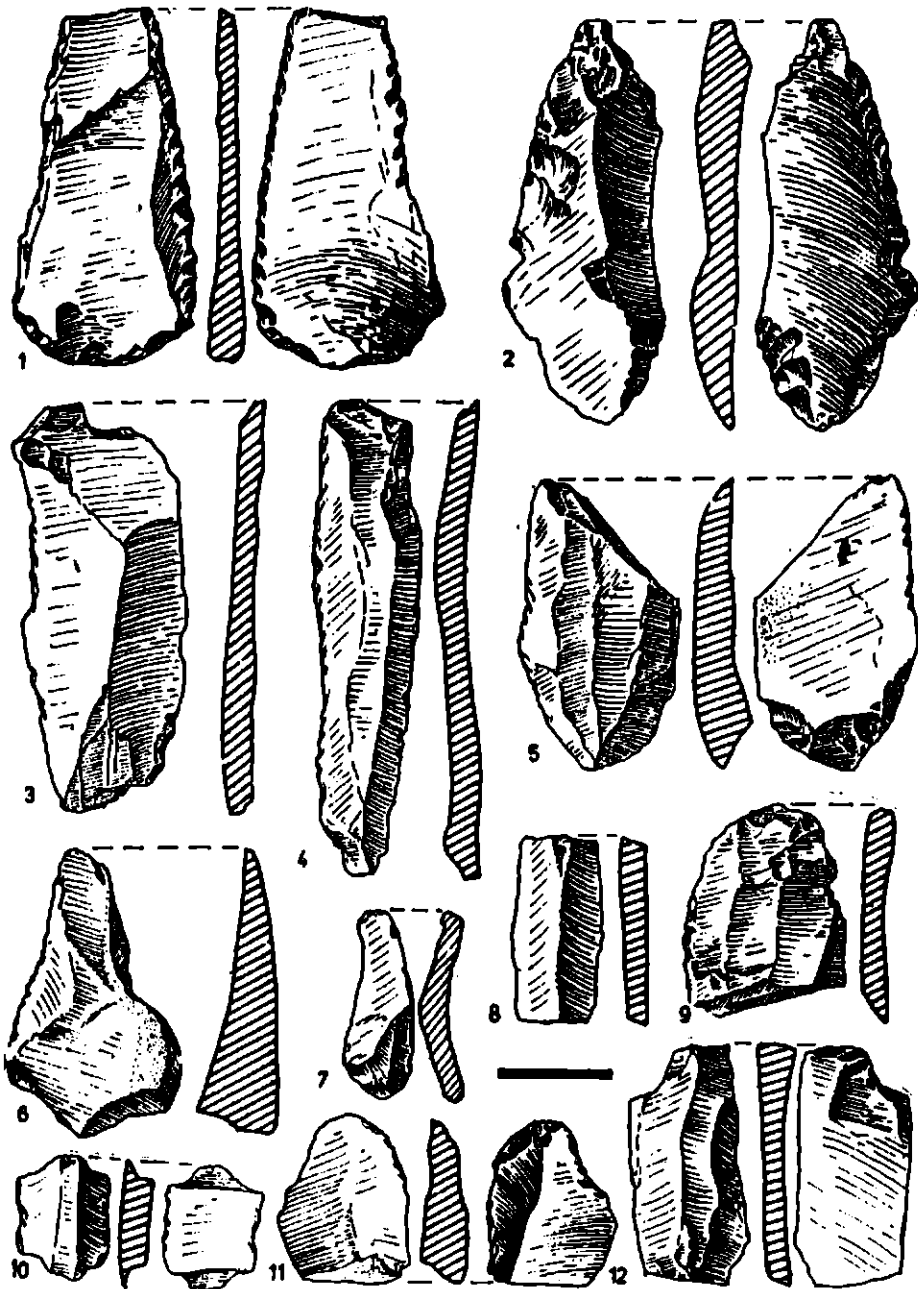

Fig. 1.- Braneș, jud. Olt, 1-12 : unelte din silix , cultura Glină .

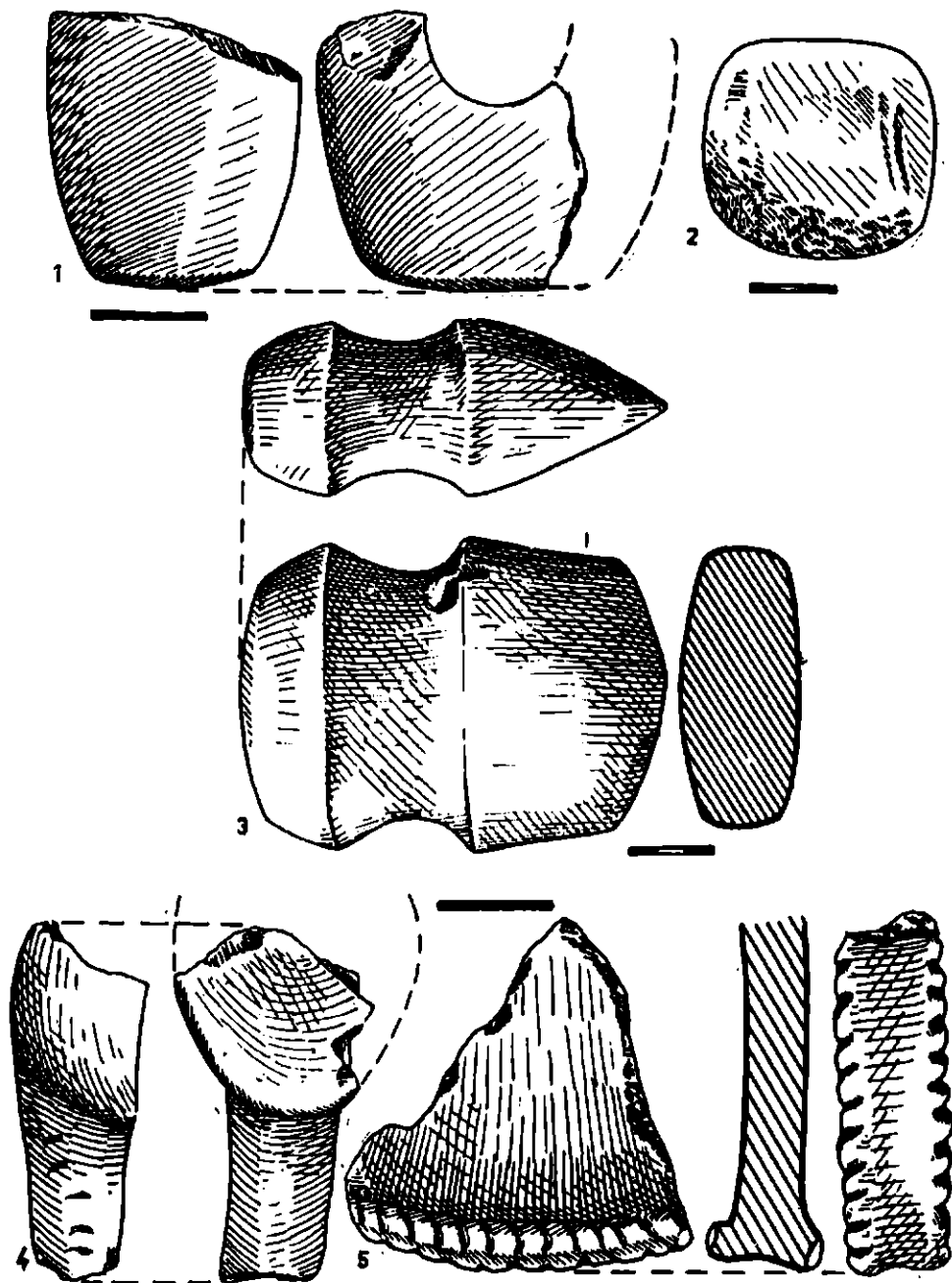

Fig.2.- Braneș, jud.Olt, 1: topor fragmentar din piatră; 2: frecător -
 percutor din piatră; 3: topor cu șanț circular din piatră;
 4: lingură din lut ars; 5: tavă fragmentară din lut ars, cultura
 Glina.

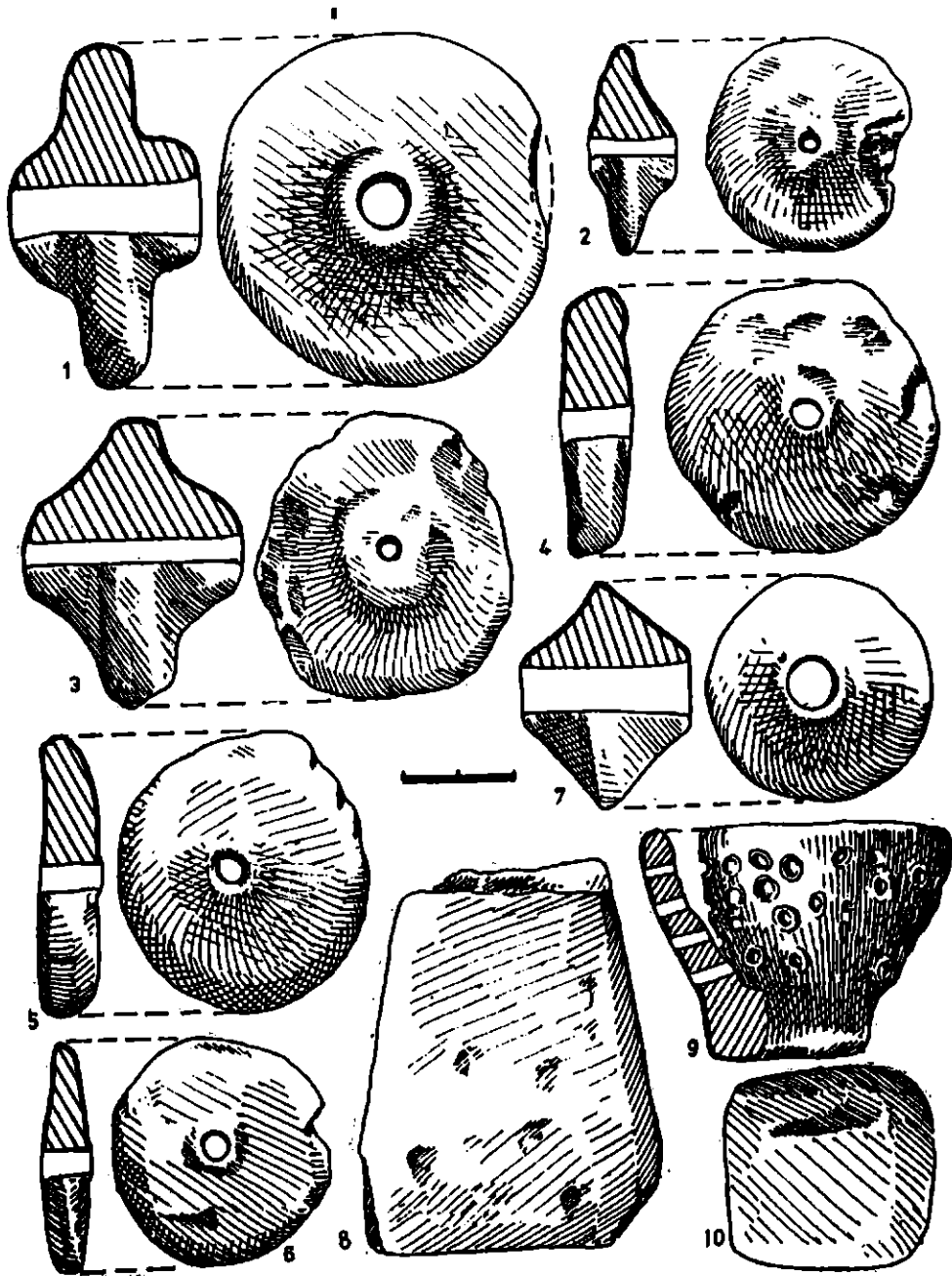

Fig.3.- Branș, jud.Olt, 1-6:fusalole (rotițe miniaturizate ?) din lut ars ; 7:fusalolă din lut ars ; 8: greutate ; 9: strecurătoare ; 10: obiect din lut ars, cultura Gîlna.

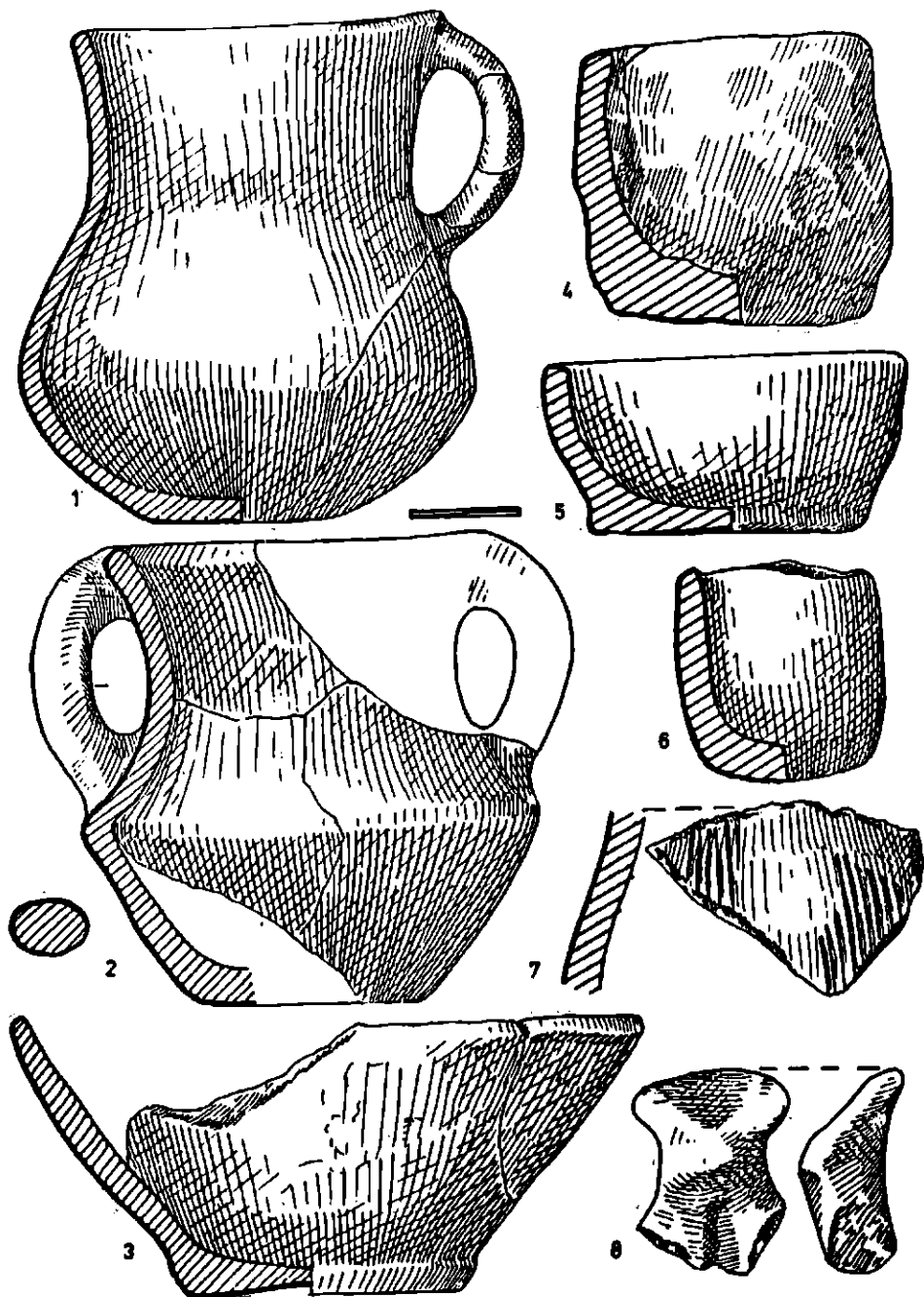

Fig.4.- Braneț, jud.Olt, 1-2: căni din lut ars; 3: strachină; 4-6: păhărele din lut ars; 7: fragment ceramic; 8: toartă zoomorfă (?) din lut ars, cultura Glina.

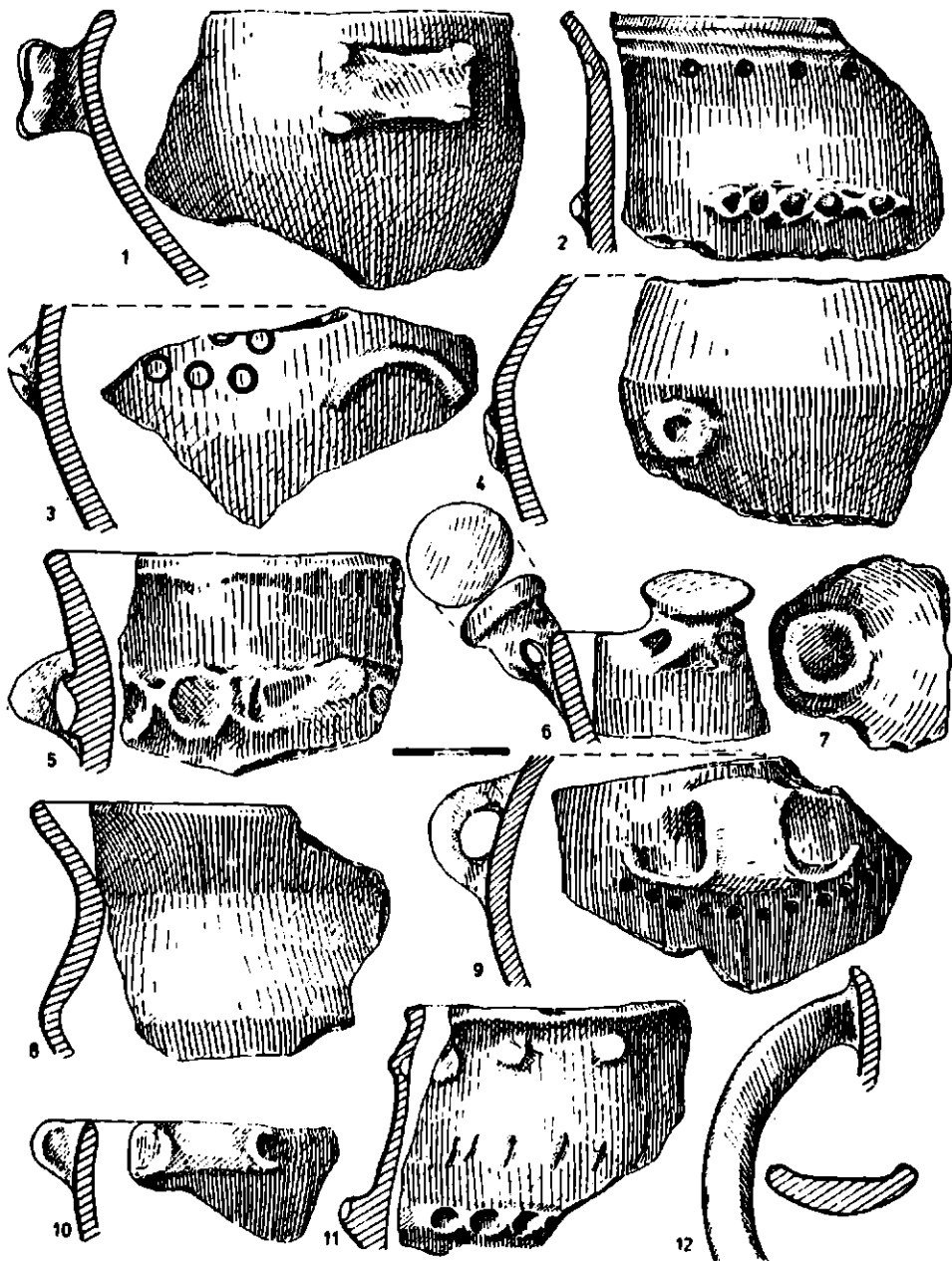

Fig.5.- Braneț, jud. Olt, 1-12: fragmente ceramice și torți din lut ars, cultura Glină.

Un obiect bine conservat este un topor din granit marmorat, cu „șanț circular” (fig.2/3). Un alt exemplar asemănător a fost descoperit la Braneț, în anul 1972, în locuința nr.1. Tipul de unealtă cu „șanț circular” (porțiunea de prindere) - „à rainures”, „groower” - are un tăiș lat și o muchie circulară despărțită de corp printr-un șanț circular. Secțiunea transversală este semicirculară. Lungimea 0,154 m. Cele mai multe exemplare au fost descoperite până acum pe teritoriul Olteniei.⁴ În cadrul culturii Tei se remarcă un asemenea tip de topor descoperit la București⁵. Se știe că pe teritoriul țării noastre cel mai vechi exemplar a fost dovedit la Hăbășești.

La sud de Dunăre, în Bulgaria, sînt semnalate de asemenea astfel de topoare încadrate fiind în epoca bronzului timpuriu.⁶ În Europa centrală, respectivul tip, se remarcă în cuprinsul complexului cultural Aunjetitz. Unelele în discuție au fost folosite în saline.

În perimetrul locuinței se afla și o rîșniță fragmentară din gresie și un frecător-percutor din piatră (fig.2/2).

În vecinătatea vetrei au mai fost descoperite o serie de fusaloie discoidale-aplatizate din lut ars (fig.3/4-6), bitronconice (fig.3/7), cît și trei rotițe cu butuc din lut ars (fig.3/1-3); fragmente de strecurătoare, din care una aproape întreagă (fig.3/9); o greutate din lut ars (fig.3/8); un obiect rectangular din lut ars (fig.3/10). În perimetrul respectiv se mai găseau: o lingură din lut ars, fragmentară (fig.2/4) cît și o tîpsie circulară cu marginea decorată prin incizii scurte (fig.2/5).

Vasele din ceramică descoperite în locuință se prezintă întregi sau fragmentare. Astfel, au fost găsite întregi 3 pahare (fig.4/4-6). Au putut fi întregite trei recipiente. Primul este un vas cu corpul bitronconic, gura ușor evazată spre exterior. Din buză pornesc două terți dispuse simetric și care se prind pe diametrul maxim al vasului (fig.4/2). Analogii se pot afla atât în așezările de tip Schneckenberg din SE Transilvaniei⁸, cît și în așezările de tip Gîlna din stațiunea eponimă⁹, cît și la Roșu, jud. Ilfov.

Al doilea recipient reprezintă o cană înaltă de 16 cm, cu corpul arcuit, gura înaltă, evazată, cu toartă care se prinde deasupra diametrului maxim al corpului (fig.4/1).

De asemenea a putut fi întregită o farfurie specifică culturii Gîlna (fig.4/3).

Ceramica, în totalitate, prin tehnica de lucru, forme și motive decorative este cu totul specifică culturii Gîlna.

Numeroase fragmente sugerează castreane adînci cu obrpl arcuit (fig.5/1,3,6,7,10), cu corpul bitronconic (fig.5/2,4) sau cu corpul bitronconic (fig.5/5,8) cu gura evazată spre exterior.

O altă serie de fragmente fac parte din amfore globulare (fig.5/9) cu torți mici aplicate deasupra diametrului maxim al vasului.

Se remarcă de asemenea vase-borcan, cu corpul arcuit (fig.5/11).

Motivul decorativ care împodobesc ceramica se integrează în motivistica specifică culturii în discuție. Astfel, se impun șirurile de

găuri-butoni combinate cu creștături scurte, în șir circular pe umărul vasului (fig.5/11) ; brsurile alveolate nu lipsesc nici de data aceasta, aflându-se mai ales pe umărul vasului (fig.5/5) ; segmente de aplicațiuni plastice orizontale, alveolate (fig.5/2,11).

Din nou se remarcă cerculețele imprimate, combinate cu aplicațiuni plastice semicirculare (fig.5/3).

În continuare, a mai apărut un fragment cu decorație format din segmente de linii paralele obținute cu pleptene (fig.4/7) cu analogii în cadrul culturii Wietenberg.

Șirul de alveole perfect rotunde aplicate sub buză (fig.5/2) sau sub unele torți ornamentale (fig.5/9) se remarcă alături de alte elemente decorative.

Torțile se impun mai ales prin „aspectul” lor decorativ, prezentându-se în diferite ipostaze : aplicațiuni scurte, cu 4 colțuri (fig.5/1) ; semicirculare (fig.5/3) ; butoni supraînălțați (fig.5/6) ; pastile cu alveolă la mijloc (fig.5/4,7), refăcându-se mai ales în cadrul culturii Tei¹⁰.

O toartă mare lucrată din bandă lată are în secțiune transversală o formă semilunară (fig.5/12).

O altă toartă, cu orlurile spiralice la bază (fig.5/9), își va găsi de asemenea corespondențe și în cadrul culturii Tei III la Băneasa¹¹.

În fine, o toartă fragmentară sugerează o reprezentare geomorfică (fig.4/8).

Putem conchide că, la Branș, materialul de tip Glină se înscrie prin toate coordonatele sale definitorii în cadrul culturii respective. O serie de elemente pledează pentru un orizont cronologic timpuriu, legat atât de aspectele de tip Cernavoda, cât și de cele de tip Foltești.

Încercarea de încadrare cronologică prezentată în raportul de săpături publicat în anul 1976¹² a permis și reliefarea unor „legături” cu cultura amforelor sferice, cât și cu grupurile culturale Belotić - Bela Crkva și Bubany-Hum din Jugoslavia.

Celor de mai sus se pot adăuga puternice influențe sudice, din Ciolade.

În legătură cu cele constatate, urmează ca pe viitor, bazat pe o analiză mai atentă a materialelor de tip Glină de la Branș, cât și din alte așezări de același tip, să se poată ajunge la un consens în ceea ce privește încadrările cronologice. Aici este vorba de stabilirea ori a cronologiei lungi, ori a cronologiei țirzii pentru respectiva cultură.

În aceeași ordine de idei trebuie privite cu atenție aspectele reliefate la Verbița și Smeieni¹³. Se știe că acest grup conține elemente similare celor descoperite în mormintele în „ciste” din regiunile de deal din Muntenia, cât și a celor din Transilvania. Toate cele de mai sus au analogii frapante atât în complexul cultural Belotić-Bela Crkva¹⁴, cât și în Ciolade, în cultura Keros-Siros, din Ciolodioul Vechi II, mai ales.

- 1 În prezentul raport se prezintă numai materialul de tip Glina.
- 2 A.ULANICI, Săpăturile de la Branet, jud.Olt, în CA, Muzeul de Istorie al R.S.România, București, 1975, p.45-77; idem, Noi cercetări arheologice la Branet, în CA, II, București, 1976, p.33-73; idem, Săpăturile arheologice efectuate la Branet în anul 1976, în CA, III, București, 1979, p.27-38.
- 3 Gh.BICHIR, în Materiale..., VIII, 1962, fig. 5/3.
- 4 D.BERCIU, Arheologia preistorică a Olteniei, Craiova 1939, p.89; idem, Materiale, I, 1953, pl.XII B/1-4.
- 5 D.ROSETTI, Civilizația de tip București, București, 1936, p.11, fig. 86.
- 6 „Izvestia, Bull. de l'Inst.Arch.bulgaro”, 1928-1929, V, p. 312, fig. 191.
- 7 G.CHILDE, The Danube, p.227 și fig.130; „Pomaty Arch”, XXXVIII, 1932, p.54, fig.35, pl.VIII/6-7.
- 8 ALFRED PROX, Die Schneckenbergkultur, Brașov, 1941, Tafel XXI/2.
- 9 ION NESTOR, Fouilles de Glina, în „Dacia”, III-IV, 1927-1932, fig. 8/6.
- 10 VALERIU LEAHU, Cultura Tei, București, f.a. fig.27/4.
- 11 Ibidem, fig.27/1.
- 12 A.ULANICI, în CA, II, București, 1976, p.54 și 64.
- 13 D.BERCIU, Zorile istoriei..., București, 1966, p.133; idem, Rumania before Burebista, London, 1967, p.50-76.
- 14 DORIN POPESCU, în SCIV, 2, 16, 1965, p.325; PETRE ROMAN, Die Glina III. Kultur, în PZ, Band 1976, Heft 1, p.33-36.

LES FOUILLES ARCHÉOLOGIQUES DE L'ANNÉE
1979 DE BRANET, DÉP. DE OLT.

Résumé

Repises en 1979, les fouilles de Branet, dép.de Olt, ont about à la découverte d'une nouvelle habitation de surface de type Glina, de la sorte, le nombre total s'élève à 12 dans ce site.

Le matériel archéologique de type Glina que les fouilles mirent à découvert à Branet plaident pour un horizon chronologique ancien apparenté tant aux aspects de type Cernavoda qu'à ceux de type Făttesti. Il y a aussi des éléments similaires à ceux trouvés dans la culture des amphores sphériques, ou aux Cyclades, dans la culture keros Syros du Cycladique Ancien II.

LEGENDE DES PLANCHES

- Fig.1.-Braneț, dép.de Olt, 1-12 outils en silex, culture Glina.
- Fig.2.-Braneț, dép.de Olt. 1; hache fragmentaire en pierre; 2; frotteur - pêcheur en pierre; 3; hache à cannelure circulaire en pierre; 4; cuillère en terre cuite; 5; plateau fragmentaire en terre cuite, culture.
- Fig.3.-Braneț, dép.de Olt, 1-6; fusaioles (rondelles en miniature ?) en terre cuite; 7; fusaiole en terre cuite; 8; poids; 9; écumoir; 10; objet en terre cuite, culture Glina.
- Fig.4.-Braneț, dép.de Olt. 1-2; pichets en terre cuite; 3; écuelle; 4-6 petits verres en terres cuite; 7; fragment céramique; 8; anse zoomorphe (?) en terre cuite, culture Glina.
- Fig.5.-Braneț, dép.de Olt. 1-12; fragments ceramiques et anses en terre cuite, culture Glina.